

SOCIÁLNE SLUŽBY AKO PROAKTÍVNY NÁSTROJ BUDOVANIA ODOLNOSTI – MEDZINÁRODNÉ A NÁRODNÉ SKÚSENOSTI

Správa z vedeckého kolokvia

Dňa 29. 6. 2026 zorganizoval *Inštitút edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove* (ďalej len „IESP“) vedecké kolokvium zamerané na **úlohu sociálnych služieb pri zvyšovaní odolnosti systémov, organizácií, ale aj zraniteľných jednotlivcov, rodín a komunit v turbulentne sa meniacom svete a životných podmienkach ľudí**. Vedecké kolokvium bolo súčasťou projektu KEGA č. 034PU-4/2025 *Transfer digitálnych technológií do inovácie metodiky odbornej praxe v pregraduálnej príprave študentov sociálnej práce II*.



Prečo vedecké kolokvium takéhoto zamerania?

... pretože nie je postačujúce poskytnúť iba informáciu o tom, že v sektore sociálnych služieb sa pripravuje kľúčový národný dokument *Vízia a stratégia rozvoja sociálnych služieb do roku 2040* (ďalej len „*Vízia SOS 2040*“). Proaktivita v čelení globálnym výzvam a neistotám má spočívať aj v príležitosti kriticky reflektovať a diskutovať príspevok vlastnej vedeckej práce pre účely prípravy dokumentu takéhoto druhu a vecného zamerania.

Prečo je príprava Vízie SoS 2040 tak dôležitá?

... pretože zapadá do širšieho rámca medzinárodného úsilia o zvyšovanie odolnosti celých spoločností, regiónov, ale aj jednotlivcov, rodín či komunit, teda ich schopnosti adaptácie na turbulentne sa meniace životné podmienky, globálne výzvy, ohrozenia a neistoty, a to aj cestou hľadania nových riešení (princíp proaktivity). Sociálne služby sa pritom považujú za jeden z účinných nástrojov naplňovania takéhoto úsilia. Dokumentuje to napríklad aj:

- *2025 Strategic Foresight Report. Resilience 2.0: Empowering the EU to thrive amid turbulence and uncertainty* (EK 2025)⁹;
- *European Framework for Quality in Social Services* (ESN 2025).¹⁰

... pretože príprava *Vízie SoS 2040* zapadá do obdobia prípravy strešného národného dokumentu *Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2040* (*Vízia Slovensko 2040*)¹¹;

⁹ [on-line] [cit. 29-06-2026]. Dostupné z: <https://euagenda.eu/publications/foresight-report-2025resilience-2-0-empowering-the-eu-to-thrive-amid-turbulence-and-uncertainty>

¹⁰ [on-line] [cit. 29-06-2026]. Dostupné z: https://www.esn-eu.org/sites/default/files/2025-12/20251216_WG_Quality_Report_Final_0.pdf

¹¹ [on-line] [cit. 29-06-2026]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/?lang=sk&doc=vision-2040>

v tomto kontexte možno Víziu SoS 2040 považovať za rezortný príspevok k Vízii Slovensko 2040, podľa ktorej má byť každému garantovaná dôstojná životná úroveň a podporovaná jeho odolnosť voči sociálnym rizikám (SAV 2026)¹², a to aj cestou poskytovania kvalitných a dostupných SoS;

... pretože k problematike odolnosti /reziliencie (v kontexte SoS) možno pristupovať ako k:

- a) *individuálnej kategórii* (zvyšovanie odolnosti zraniteľných jednotlivcov, rodín, komunít k zvládaniu vplyvu dynamicky sa meniacich podmienok pre ich sociálne fungovanie, a to aj prostredníctvom rozličných foriem sociálnych intervencií, vrátane sociálnych služieb);
- b) *sociálno-politickej kategórii* (zvyšovanie odolnosti systému sociálnych služieb voči rozličným typom externál tak, aby mohli naplňovať tie spoločenské úlohy, pre ktoré sú pre zákonne ustanovené).



Ako na univerzitnej pôde pristupujeme k problematike odolnosti (reziliencie) v kontexte SoS a vízie ich rozvoja?

... ako k schopnosti, požiadavke na adaptáciu, adaptabilitu, pružnosť v reakcii na zmenu, ktorú očakávame u:

- ľudí (zohľadňovanie ich zdrojov a potrieb podpory vlastnej proaktivity; zohľadňovanie rizík zraniteľnosti),
- širšieho spoločenského systému (bezpečné prostredie umožňujúce proaktivitu človeka - domov, bývanie, zamestnanecké reálie, školské prostredie, digitálna virtualita),
- systému sociálnych služieb (dostupné a včasné sociálne služby poskytované v komunite, s osobitným dôrazom na sociálne služby pre vysoko rizikových jednotlivcov, napr. pre osoby s poruchou autistického spektra);

... ako k pripravenosti vzdelávacích inštitúcií reagovať na meniace sa potreby ľudí a pracovného trhu a pripravovať absolventov relevantných disciplín (osobitne sociálnej práce) pre kvalitnú prax;

... ako k potrebe dopĺňania poznatkovej bázy z odboru sociálna práca v učiteľských programoch s ohľadom na posilňovanie sociálnych dimenzií problémov detí v kontexte výchovno-vzdelávacieho procesu.



Aj keď sa v sektore sociálnych služieb angažujú zástupcovia a zástupkyne rozličných profesií, ďalší text je venovaný osobitne úlohám sociálnej práce v podpore odolnosti tohto sektora.

¹² 3. verzia dokumentu z júna 2026, zatiaľ nepublikovaná

Odolnosť prostredníctvom sociálnych služieb, osobitne prostredníctvom sociálnej práce – inšpirácie z IESP výskumov



... **spoločný poznatok:** napriek postupnému pokroku, sociálna práca ako významný profesijný pilier sociálnych služieb stále trpí nedostatkom profesijnej identity; nie vždy sú jasné aktérom (samotným sociálnym pracovníčkam a pracovníkom, poskytovateľom sociálnych služieb, iným pomáhajúcim profesionálom, ale aj prijímateľom a prijímateľkám sociálnych služieb a ich príbuzným) odpovede na otázky:

- Čo sa v organizáciách sociálnych služieb (ale nielen v nich) od sociálnych pracovníčok a pracovníkov očakáva?
- Aké sú ich kompetenčné rozhrania voči iným pomáhajúcim profesiám?

„Sociálni pracovníci a pracovníčky nie sú dostatočne identifikovaní so svojou pozíciou, považujú sa napríklad skôr za sociálneho pedagóga, čo ovplyvňuje prístup k práci a včasnej intervencii“.

- Prečo nie sú na sociálne pracovníčky a pracovníkov delegované úlohy súvisiace so sociálnym rozmerom problémov ľudí? (prečo nie sú napríklad rovnocennými členmi podporných tímov)?

... sociálni pracovníci a pracovníčky trpia nedostatkom osobnej identity a autonómie

(napr. hrdosť na svoju profesiu a organizáciu; vnímanie sociálnej práce ako atraktívneho odboru pre štúdium);

... slabá osobná identita a autonómia sociálnych pracovníkov a pracovníčok súvisiaca, okrem iného, s vysokou mierou sprostredkovanosti podpory a pomoci, „stratou jej autenticity“ (medzi pomoc a podporu a jej prijímateľa vstupuje veľa „medičlánkov“ – grantová schéma, samospráva, poskytovateľ, až na konci pomáhajúca osoba); sprostredkovanosť vedie k znižovaniu miery spolu/rozhodovania a ko-produkcie sociálnych pracovníčok a pracovníkov na programoch podpory a pomoci.

Namiesto záveru: Čo podporuje odolnosť sociálnych pracovníkov a pracovníčok v neistom prostredí profesijnej identity (v kontexte sektora sociálnych služieb)?

... celkové zlepšenie statusu sektora sociálnych služieb v sústave ekonomických sektorov;

... potreba systematickej profesijnej reflexie;

„... uvedomovanie si poslania pomáhajúcej profesie ... to má dôsledok pre užívateľov sociálnych služieb, ale aj občanov a širšiu verejnosť“.

... mať zodpovednosť voči sebe (starostlivosť o seba ako prejav zodpovednosti voči všetkým aktérom systému sociálnych služieb, vrátane seba; neočakávať zodpovednosť za zabezpečenie profesijného a osobného blaha len zo strany zamestnávateľa či systému);

„... profesionálna prax začína starostlivosťou o seba...“.

... systematicky podporovať sociálne pracovníčky a pracovníkov pri praktickom výkone ich profesie, znižovať „improvizovanie“ v kontexte meniacich sa podmienok vedúce k tzv. rizikovej praxi;

„... nenechať personál len na samých seba ... profesionáli sú často osamotení...“.

... systematické vzdelávanie/učenie ako stratégia prevencie kognitívne skreslenej praxe, ktorá vedie v rámci pomáhajúcej praxe k strnulému, neflexibilnému a nadmernému využívaniu jedného intervenčného

nástroja alebo metódy (tzv. „zákon nástroja“; Maslow, 1966);

... systematické vzdelávanie/učenie ako stratégia prevencie profesijnej zraniteľnosti a ohrozenosti v meniacom sa svete práce.

prof. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc.

Inštitút edukológie a sociálnej práce

Filozofická fakulta

Prešovská univerzita v Prešove